

**Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства
Університету «Львівський Ставропігон»**
The Eastern-European Institute, Kafedra Ukrajinovnavstva University «L'viv Stavropigion»

Віктор Ідзьо

Українізація. Голодомор.

Івано-Франківськ «Сімик», 2015р.

Друкується за рішенням Вченої Ради Науково-дослідного Інституту
Українознавства Міністерства освіти і науки України, протокол №11,
від 22 листопада 2007 року.

Наукова праця директора Інституту Східної Європи, завідувача Кафедрою українознавства Університету «Львівський Ставропігійон» доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України, першого віце - президента Міжнародної асоціації “Україна і світове українство” Віктора Ідзя, “Українізація. Голодомор.” приурочена вивченню проблеми голодомору та геноциду українців в СРСР.

Наукова праця “Українізація. Голодомор.” на глибоко-науковому фактичному матеріалі, які автор проаналізував в часописах, наукових працях та архівах Росії та України відтворюються маловідомі, а той призабуті сторінки псевдо більшовицької “українізації” в 20 - х роках, голодомору в 30-х роках та заслання українців внаслідок спротиву тоталітарному режиму у сибірські концтабори в 30 - 50 роках ХХ століття.

Зібраний та проаналізований науково - історичний матеріал, праці українських, російських та зарубіжних вчених, зокрема з США та Канади дали можливість доповнити науковий і фактологічний матеріал по апробованій проблемі “Українізація. Голодомор”.

Слід наголосити, що наукові праці “Українізація. Голодомор” є унікальною джерельною базою у вивченні української історії ХХ століття зокрема по проблемах “українізації, “голодомору.

Рецензенти:

Я. Дашкевич - доктор історичних наук, професор. Керівник Львівського відділення Інституту Археології та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАНУ, завідувач кафедри сходознавства Львівського національного університету ім. І.Франка.

Я.Калакура - доктор історичних наук, професор Київського національного університету ім. Т.Шевченка, академік Академії Наук Вищої Школи України.

В.Кабузан - доктор історичних наук, провідний фахівець Інституту Російської Історії РАН, завідувач історичного відділу Українського Університету м. Москви.

П.Кононенко - доктор філологічних наук, професор, віце - президент академії Академії Наук Вищої Школи України, академік УАПН, академік МСАН.

Зміст:

“Українізація” - фактор задоволення національних та культурних потреб українського народу - чи терористична провокація більшовиків?.....4

Голодомор і українська інтелігенція. Спроба протистояння насиллю.....11

“Українізація” - фактор задоволення національних та культурних потреб українського народу - чи терористична провокація більшовиків?

Як ми бачимо з політичної ситуації, що склалося після захоплення влади більшовиками в 20 роках ХХ століття, вона була нестабільна із-за великої кількості народів, що були ними поневолені і бажали обіцяних свобод. Однак більшовики, сповнені авторитаризму не бажали вирішувати національне питання в Росії, і її складових, зокрема в Україні. Складається враження, що вони просто не знали, як його вирішити, щоб утвердити свої авторитарні позиції, зокрема на території України. За таких обставин Й.Сталін і його оточення вдалося до явної провокації в національному питанні. Такий експеримент - провокація була здійснена проти українського народу. Розуміючи, що у слід за нез'ясуванням національного питання можна очікувати всенародних незадоволень, сталінський режим конкуруючи в середині, вирішив тимчасово піти на уступки регіональним більшовицьким структурам, зокрема на Україні. Загравання з українськими більшовиками, була тимчасовим явищем в “роботі” Й.Сталіна, воно було визване нестабільністю його положення в Москві.

Тому процес “Українізації”, на нашу думку, є прямим наслідком боротьби українського народу за свої соціальні та національні та політичні права, з однієї сторони і з другої нестабільною ситуацією в центральному апараті самої більшовицької партії з центром в Москві, яка при виробленні своєї стратегії, в той конкретний час, змушена була враховувати, політичні та національні настрої регіональних більшовицьких партій, зокрема такої багаточисельної партії більшовиків, якою була українська.

Більшови - українці зуміли поставити це ключове питання на рівень “державної політики” ще не змінившого свої політичні позиції сталінського режиму і максимально використати “туманне спрямування сталінської національної політики”.

На самому початку “українізація” зводилась до збільшення ролі українців в суспільно - політичних, громадських, сільськогосподарських, релігійних, наукових та культурних установах Української Радянської Соціалістичної Республіки (УРСР).

Більшовики України “українізацією” бажали виховувати суто українські національні кадри, для керівництва УРСР. Ці “Українізовані” кадри повинні були впершу чергу заповнити державні органи влади. Суть “українізації” також зводився до введення української мови в усі структури партійних, державних установ, в ради народних депутатів. На українську мову повинні були перевестись всі структури партійних, державних установ, освітньо - культурні заклади, діловодства, судочинство, юриспруденція, друковані органи.

Все вищезначене повинно було стати обов'язковим в першу чергу для всіх більшовиків України, які зосередили свою діяльність в державних, наукових, освітніх, громадських та господарських установах.

Як бачимо період “українізації” складав враження “перспективного розвитку українського національного початку під більшовицьким проводом”[1].

Однак вже сучасна російська дослідниця О.Ю. Борисьонк, зауважила, що сучасна українська історична наука перебільшує діяльність більшовиків у питанні дійсної “українізації”. Дослідниця наголосує на протиріччі самих більшовиків у підході до цього питання, як і не розуміли “ними ж визначених” національних та культурних запитів українського народу[2].

На нашу думку, українські вчені, які роблять основні акценти на тому, що процес українізації був пов’язаний виключно з процесом національно-культурного відродження України не вірний, оскільки не враховується всі процеси, які проходили в сталінському центральному апараті в Москві. Слабкість сталінського керівництва серед процесів, які проходили в національних республіках і бажання до певної міри регіональних більшовицьких організацій вплинути своїми “національними інтересами” на перебіг партійної боротьби в Москві? Ось основні лейбмотиви так званої “українізації”. Власне така ситуація, яка дозволила більшовикам розігравати національне питання в Україні задля свого утвердження в партійних процесах в Москві, на нашу думку є більш реалістичним, ніж реальне задоволення національних та культурних потреб українського народу.

Бажання розвивати українськість в Україні було навіть у самих більшовиків, явищем не переконливим[3].

Характерно, що більшовики в своїх бажаннях на самому початку “українізації” так далеко зайшли, що зуміли навіть переконати частину російськомовного населення в необхідності і правильності політики “українізації”. Їх лозунги, до росіян в Україні? що українська культура, мова, наука повинна розвиватися на кращих традиціях українського народу, не були переконливі для росіян, які чекали коли цей “процес” пройде. Тому здається неправа Є.Ю.Борисьонк, яка вважає, що процес “українізації” проходив за рахунок витіснення російського з українського суспільства[4].

Факти засвідчують, що більшовики - росіяни практично нічого не робили в реалізації питання українізації, однак коли в Москві розпочалась боротьба за владу між “троцькістами” і “сталіністами” більшовики України, щоб вплинути на хід подій “українським фактором” розпочали провокативну агітацію “українізації” серед українського населення, наголошуючи тим самим центральній владі волевиявлення українського народу у підтримання сталінського напрямку політики “українізації”. В подальшому ми покажемо, що пасивні “троцькісти” у політиці “українізації” будуть усунені від влади в Україні. Мова про якийсь сепаратизм більшовиків - українців, про що наголошує Є.Ю.Борисьонк, неправомірний, оскільки більшовики України всеціло в цей час проводили “національну політику”, зокрема “українізації” в підтримку політичної лінії Й.В.Сталіна[5].

Отже, можна наголошувати, що в Україні в цей час проходили процеси, які були затверджені угрупованням Сталіна в Москві. Цей процес був не узгоджений з українським народом і був виключно в компетенції партії більшовиків, яка на свій розсуд і з урахуванням кон’єктурних потреб по

національній проблемі в Москві, намагалися вирішувати в Україні національне питання так званою політикою “українізації”, в основі якої була провокація і остаточне викорінення національно свідомих елементів українського народу.

Як показують документи, після XII з'їзду ЦК КП (б) У було розпорядження політбюро від 23 травня 1923 року про “українізацію”. Однак вся ця політика була зв'язана з внутрішньою боротьбою між угруповання Троцького та Сталіна в Москві. В цей час Сталін вводячи свій курс “національної політики” підтримував та впроваджував курс “українізації”. Перший секретар КП(б)У Є.І.Квірінг, який підтримував угруповання Зінов'єва - Троцького і був зайнятий партійною боротьбою в Москві не приділяв уваги політиці “українізації”, що може говорити, що з самого початку більшовики розуміли її, як тимчасове явище. Вся його діяльність в Москві, як зауважував в своїх “Памятных записках” Л.М.Каганович, закінчилась зняттям його з цієї посади і “укріпленням керівництва ЦК КП (б) України... Є.І.Квілінг був зарахований до троцькісько опозиційної течії і політбюро рекомендувало на цей пост секретаря ЦК КП (б)У В.М.Молотова, а опісля його відмови Л.М.Кагановича, оскільки той в підпіллі, як більшовик працював на Україні і буде вміло проводити політику “українізації”, з якою не змогли справитися троцькісти позиціонери”[6].

Таким чином прибувши в Харків в 1925 році Л.М.Каганович з перших днів свого перебування в Україні взявся впроваджувати політику “українізації”. Його підтримав міністр освіти А.Я.Шумський, який “щиро повірив в істинність намірів більшовиків виправити 300 - літнє знування Російських великодержавників та монархістів над українським народом...”

30 квітня 1925 року було прийнято постанову ЦВК і РНК УРСР, які оприділювали терміни проведення повної українізації радянського апарату. Наголошуючи, що частина співробітників радянських закладів не виконує завдань українізації, ЦВК і РНК вимагали від всіх державних закладів перейти на українську мову в усіх установах не пізніше січня 1926 року. Тут же наголошувалося про збільшення тиражів навчальних посібників і художньої літератури на українській мові. Ця ж постанова встановлювала контроль за державними та партійними установами на предмет знання української мови, історії. Було засновано Центральну всеукраїнську комісію по керівництву українізацією[7]. Як засвідчують джерела, народ дуже сторожко віднісся до швидкої українізації, однак слід наголосити, що частина української інтелігенції і вищого керівництва партії більшовиків України підтримали “українізацію”, повірили в цю, добреорганізовану Й.В.Сталіним по знищенню українського народу, провокацію. Народ недовіряв більшовикам. Ще в пам'яті був відомий факт першої українізації яку проводили уряд М.Грушевського і С.Петлюри. Тоді теж ставилися питання про пріоритетність української мови, культури. Однак в подальшому, тіж більшовики, жорстоко знищивши українську державність, знищили все українське, ввели знову всі дореволюційні російські порядки під новими більшовицькими лозунгами[8]. “Українізацію” підтримала і частина українського селянства, не так самого селянства, як певна частина

політичних діячів - українській есерів. Однак слід наголосити, що українські есери недовіряли більшовикам і вимагали, щоб так звана “українізація” включала програму “національного самооприділення соціалістичної України”.

Партія боротьбистів, вимагала, щоби у процесі “українізації” - “були враховані національні інтереси українців”. В “українізацію” повірив і нарком освіти УРСР з 1924 по 1927 роки - А.Я.Шумський, який вважав, що українізацію треба проводити поступово і для “всього пролетаріату”. Він не поділяв точки зору Л.М.Кагановича і наполягав в своєму листі Й.В.Сталіну замінити Л.М.Кагановича більш професійним виконавцем “українізації”- українцем, В.Я.Чубарем, оскільки Каганович не знає національних і культурних потреб українського народу. Як відомо Лазар Мойсейович був жид, а отже далекий від національних та культурних запитів українського народу, оскільки в той час жида в основному були або космополіти, або більшовики.

А.Я.Шумський, у листі до Й.В.Сталіна, наголошував, що Л.М.Каганович не бажає українізувати пролетаріат, він тільки косметично намагається українізувати партійні органи, та це безуспішно[9]. Сталін прокритикував Шумського, наголосивши, що не можна росіян заставляти визнавати своєю мовою українську. Росіяни сьогодні в Україні не складають загрозу всьому українському, як це вважає М.Хвильовий висуваючи лозунг “Геть від Москви”. Впроваджуючи українізацію, треба боротися з крайностями М.Хвильового, і тільки таким чином, борячись, можна перетворити піднімаючуся українську культуру і українську громадськість в радянську[10]. Шумський намагався відстояти свою позицію на засіданні політбюро ЦК КП(б)У, яке відбулося 15 травня 1926 року. Він наполягав на углубленні українізації. Він наголосив, що в українській більшовицькій партії панівне становище займає російський комуніст, російська мова, російська культура, яка є відмінною від української, як і політична традиція росіян, українці тут у меншості і завжди мовчать, хоча вирішується їх доля.Отже росіяни члени української партії незахочуть і не зможуть зрозуміти суті українізації, національних і культурних потреб українського народу. Шумський наголошував, що на українських більшовицьких з'їздах ніхто з більшовиків України не говорить українською мовою, а до тих хто говорить по українськи відносяться з підозрою, недружелюбно, а то й огидно. Наша українська партія більшовиків, наголошував Шумський, повинна стати українською по мові і культурі[11]. Все це викликало негативну реакцію російськомовної і російсько - культурної партійної верхівки номенклатури ЦК КП(б)У, які почали вишукувати методи з метою припинити “українізацію”, а тобто шляхом доносів в репресивні органи, Й.В.Сталіну, довести націонал - ухильництво А.Я.Шумського[12]. Як бачимо із джерел Шумський не дивлячись на критику Й.Сталіна продовжував відстоювати свою позицію і конкретно проводив “українізацію пролетаріату”. Вихід із ситуації він бачив один: у вивченні пролетаріатом української мови, історії, культури. Росіяни, на його думку, повинні мати можливості задовільняти свої національно - культурні потреби, однак в цей же час приймати активну

участь в українському суспільно - культурному будівництві[13]. В цей же час А.Я.Шумський підтримав М.Хвильового, наголошуючи, що не можна у М.Хвильового, який написав багато праць по питаннях літератури і мистецтва, вихоплювати цитати і таким чином судити про всю його творчість...[14]. Як бачимо із джерел А.Я.Шумський вважав, що політиці українізації повинна бути піддана в першу чергу російська національна меншина, яка вихована в дусі великодержавного російського націоналізму і шовінізму і яка зневажливо ставилася до всього українського в тому числі української мови, культури, історії і у більшій мірі українського народу. Однак, як що ретельно проаналізувати процеси “українізації”, то можемо зрозуміти, що П.М.Каганович розробив чітко виражений план знищення ярих сторонників “українізації пролетаріату”. А це може засвідчувати, що фарс “українізації” розроблений в Москві був втілений практично П.М.Кагановичем, який розпочав знищення позитивних процесів політики “українізації” руками самих сторонників “українізації”. Таким чином, згідно розглянутих нами документів, можна вважати, що “політика українізації”, це перша фаза терору над українською інтелігенцією, українським народом. За сталінською політикою “українізації” наступив голодомор 30 - х років, що можна наголосити на поступально-послідовній політиці більшовицького режиму.

З цього приводу вірно наголошують Дж. Мейс і В.Солдатенко, що проросійськи налаштовані члени партії, а вони склали 2/3 загального числа, були незадоволені політикою українізації і очевидно, робили все, щоб зірвати цей процес, що видно із дескредитації Шумського, як голови Наркома Освіти. Такої позиції притримувався і Каганович, який звільнивши в 1927 році Шумського з цієї посади і поставивши на неї М.Скрипника, фактично розкрив свій фарс “українізації” - загравання Москви з українським народом[15]. Зняття Шумського було політичним сигналом для росіян, що українізація носить тимчасовий характер. В цей же час ми поглянемо на основного “українізатора”- Кагановича, який не розмовляв українською мовою, чим не користувався повагою в україномовних українців-більшовиків, оскільки останні знали, що він жид. Усюди він наголошував, що впроваджує “українізацію” однак на самому ділі всюди дискредитував її, як і україномовних більшовиків[16].

Все це заставляє нас наголошувати що з 1925 по 1928 роки Сталін руками Кагановича фактично провокував український народ, національно-свідому українську інтелігенцію, українських більшовиків. ”Українізація”, як бачимо з джерел, з самого початку була нав’язана українському народу більшовицькою ідеологією, і на нашу думку, була провокацією[17].

На провокацію більшовицької “українізації” вказують і ті факти, які засвідчують, що власне в час цього політичного фарсу більшовиками проводились репресії не тільки над більшовиками-українцями. Джернела засвідчують, що в час “українізації” репресії проходили і над українською інтелігенцією, особливо в 1926 - 1927 роках, над сільською. Особливо репресії над інтелігенцією проходили під приводом боротьби з

націоналізмом. В час проведення “українізації” почалась заборона українських громадських організацій в містах, а згодом і в селах[18].

У висновок можна наголосити, що вся політика “українізації” паралейно супроводжувалася репресивними процесами над українською інтелігенцією, науковими, освітніми, культурними та на кінець українськими більшовицькими діячами. Все це висвічувалося більшовицькою пресою з проаналізованих свідчень якої можна зрозуміти, що “українізація” була терористичним актом, продиктованим більшовицькою Москвою[19].

Список джерел та використаної літератури:

1. Кондратюк В.О., Зайцев О.Ю. Україна в 20 - 30 - рр. ХХ ст. Суспільно - політичне життя ХХ століття. - Львів 1993, с. 24 - 36.
2. Борисёнок Е.Ю. Украинизация 1920 - 1930 гг. в СССР в освещении современной украинской историографии. - Славяноведение. 1999, №5, с.23 - 28.
3. В.М.Даниленко. Українізація: здобуття і втрати 20 - 30 рр. Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. - Київ. 1992, вип.2, с.41 - 47.
4. Борисёнок Е.Ю. Проблемы украинизации во второй половине 1920 - х годов и Л.М.Каганович.- Славяноведение. 2001, №5, с.23 - 28.
5. Борисёнок Е.Ю. Проблемы украинизации во второй половине 1920 - х годов и Л.М.Каганович. - Славяноведение. 2001, №5, с. 24 - 27.
6. Каганович. Л.М. Памятные записки рабочего, коммуниста - большевика, профсоюзного, партийного и советско - государственного работника.- М.1996, с.372 - 374.
7. Хвыля А. Национальный вопрос на Украине. - Харьков.1926, с.123 - 129.
8. Букач В.М. Политика украинизации Украины в первой половине 20 - х годов (Материалы к курсу по истории Украины и украинской культуры). - Одесса.1997, с.21 - 29.
9. Верменич Я.В., Бачинський Д.В. Українізація: походження і зміст поняття. Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика.- Київ.1999, с.23 - 54.
10. Сталин Й.В. Сочинения.- М.1948, т.8, с.149 - 154.
11. Российский госуарственный архив социально - политической истории РФ. (РГАПИ.РФ.). Ф.81, Оп.3.
12. Российский госуарственный архив социально - политической истории (РГАПИ.РФ.). Ф.81, Оп.3.
13. Российский госуарственный архив социально - политической истории (РГАПИ.РФ.). Ф.81, Оп.3.
14. Российский госуарственный архив социально - политической истории (РГАПИ.РФ.). Ф.81, Оп.3.
15. Мейс Дж., В.Ф.Солдатенко. Національне питання у житті і творчості Миколи Скрипника. Український Історичний Журнал. - К.1996, №3, с.136.
16. Мейс Дж., Солдатенко В.Ф. Національне питання у житті і творчості Миколи Скрипника. Український Історичний Журнал. - К.1996, №3, с.136.
17. Кульчицький С.В..Сталінізм на Україні 20-30 рр.- Київ 1991,с.14 - 19.
18. Ідзьо В.С. Голодомор і українська інтелігенція. Спроба протистояння насиллю. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М.2001, т.V, с.45.
19. Коляструк О.А.Влада і преса в контексті політики українізації (20 - 30 рр.). Україна ХХ ст:культура, ідеологія, політика. - Київ 1999. Вип.3, с.14 - 19.

Голодомор і українська інтелігенція. Спроба протистояння насиллю.

В кожній країні світу інтелігенція відіграє велику роль в формуванні громадської думки, користується моральним авторитетом. В післяреволюційний час в 1917 - 1920 - х роках, українська інтелігенція почала відігравати визначну роль в культурному та освітньому житті українського народу. В умовах, коли більша частина українського народу була неписьменною, українська інтелігенція була єдиною національною верствою, яка стала будителем національної, духовної та культурної свідомості українського народу. Однак, за бурхливим піднесенням в 20 - 30 роки, настав історичний провал, складний і тяжкий період в історії української інтелігенції. Внаслідок репресій новоутвореного комуністичного режиму, українська інтелігенція почала змінюватися, а потім зовсім щезла, як самостійна сила, яка регулювала життя українського народу. Власне всі ці обставини, пов'язані з винищенням національно - свідомої інтелігенції, привели до свідомого насильницького голодомору. Як засвідчують джерела, сталінізм свідомо знищивши українську інтелігенцію вирішив розправитися і з українським народом[1].

Рядянська історіографія, а це передусім монографії : Л.І.Ткачової, Г.М.Шевчука, А.М.Коновалова, Ю.О.Курносова, А.Г.Бондар написаних на історично недостовірній основі, не зауважували геноциду українського народу[2].

Водночас з науково обгрунтованими концепціями наявного голодомору на Україні виступили зарубіжні вчені: В.Данхем, К.Бейлза, Р.Конквест, Дж. Мейс, Б.Бровченко. На сучасному етапі всесторонньо обгрунтованою є монографія С.В.Кульчицького, Г.Касьянова, які з позицій наукового трагізму відтворюють на документальній основі процеси голодомору в Україні[3].

Однак дані вчені не наголошують, що знищенням української інтелігенції радянська влада приступила до знищення українського народу, що як наголошує Р.Конквест, є ключовою причиною голодомору 1930 - 33 роках[4].

Безсумнівно, українська інтелігенція в 20 - 30 роки, була хоча і не великим, однак значним прошарком українського суспільства. Власне вона першою, як еліта українського народу, внаслідок репресій, підчинилася комуністичній пропозанді і стала провісником комуністичних ідеалів[5]. Пам'ять про репресії, які розпочались на Україні наприкінці 1922 року над значною частиною інтелігенції, яка бажала "буржуазного самовизначення України", зумовила українську інтелігенцію, за деякими свідченнями, більшу її половину, емігрувати з України[6].

Під приводом "боротьби з націоналізмом" почалась заборона українських громадських організацій в містах, а згодом і в селах. Заборона українських організацій на селі в тому числі й сільськогосподарського напрямку діяльності в 1926 - 1927 роках, на нашу думку, є першою фазою голодомору[7].

Однак дана кампанія в цей час ще не набрала чинності, оскільки наприкінці 20 - початку 30 років, ще функціонував найчільніший осередок

української інтелігенції - Всеукраїнська Академія Наук (ВУАН). За умов наявності високоавторитетних осередків української інтелігенції, розпочати терор над українським народом, який переріс би в голодомор, було не можливо, тому на початку 30 років комуністичний режим робив всі спроби, щоб знищити українську інтелігенцію. По українській інтелігенції був нанесений тяжкий уряд, фабрикацією справи “Спілка визволення України”(1930 р.). Після цієї гучної справи, яка тривала впродовж 1930 року і до якої були притягнуті кращі представники української інтелігенції, вона вже не змогла пінятися на той рівень в суспільному становищі українського народу, на якому стояла до цього часу. Українська інтелігенція починає ставати, як об’єкт показових політичних процесів. Все це прискорило шлях до голодомору[8].

Розправившись з українською інтелігенцією комуністичний режим почав робити спроби до винищення українського народу, однак міжнародний фактор прихильного ставлення до трагічних подій на Україні не дав в повну силу реалізувати задуману програму злочину. Та частина інтелігенції, що проживала на еміграції зірко споглядала за подіями в Україні, тому союз і підтримка тієї частини української інтелігенції, яка протистояла насиллю і дякуючи цьому не дозволила довести український народ до повного геноциду, її діяльність, потребує ретельного дослідження[9].

Це питання проглядається досить конкретно, якщо ми детально розглянемо становище українського села в 1921 - 1929 роках, куди ще не до кінця проникла система знищення української інтелігенції. Цікавою та науково-обгрунтованою роботою в контексті нашого дослідження, є монографія В.В.Калініченко “Селянське господарство України в доколгоспний період (1921 - 1929). Власне ця праця показує, що українська інтелігенція в 1928 - 1929 роках в селах була на чолі українського сільського життя. За таких умов українське село ще могло зводити кінці з кінцями. Однак з кінця 1929 українська інтелігенція на селі відчасти підлягає репресіям відчасти постає як додаток комуністично-партійних структур, внаслідок чого українське село почало підлягати реформуванню, що привело український народ до голодомору[10].

Як ми бачимо із свідчень джерел та висновків вчених, власне після знищення інтелігенції, після того як “буржуазний спротив” було принено, розпочалась боротьба з українським народом, яку з історичних джерел ми знаємо, як “колективізація українського села”. Із зрозумілих причин, радянська історіографія, ніколи не з’ясовувала питань протистояння української інтелігенції санкціонованому голодомору . Вона навіть не намагалася з’ясувати гостру соціальну та національну напруженість чи протистояння між українським народом та комуністичною державою. Та документи свідчать, що ситуація між українським народом та комуністичним режимом була критична. Розглянуті нами джерела засвідчують про вражаючі факти господарювання та всевладного правління українським народом[11].

Сучасні українські дослідник С.В.Кульчицький правильно вказує, що голодомором був обнятий весь український народ, який проживав в межа території України, яка вхола до комуністичної держави. Аналізуючи дії

радянської держави та уряду дослідник наголошує, що голодомор був спланований і розпочався з знищення української інтелігенції[12].

Приблизно так оцінював ситуацію в Україні і Р. Конквест, який в книзі "Жнива Скорботи" так виводив історичне підґрунтя голодомору. На його думку історичні українці - це стародавній народ, який вистояв і вижив наперекір усім лихоліттям починаючи з упадку власної держави в XIV столітті до початку голодомору в XX столітті, коли Україна функціонувала з XVII - по XX століття, як провінція Росії. Подальша коротка історія незалежності України змінилася жорстким комуністичним режимом насилля. Однак до 30 років внаслідок прихильного ставлення Європи до українського народу комуністичний режим не навагався розправитися з цим самобутнім суто українським укладом життя, господарювання[13].

Тому, як вірно наголошує Є. Слонівський, голод організований в Україні був "специфічною формою боротьби з українським народом", іншими словами 1933 рік був роком активного наступу шовіністично - більшовицької Москви на Україну по всьому фронті: культурному, господарському, національно - побутовому. Москва намагалася знищити українські досягнення за останні десятиліття. Внаслідок такої широкомаштабної спланованої акції комуністичній владі вдалося зломити "основну армію національного руху" - селянство та його потенційний провід - українську національно - свідому інтелігенцію і цим завершити розгром українського народу і оголосити його позадержавним[14].

Після розгрому української інтелігенції, голодомору над українським народом, розпочалась кампанія по його русифікації, засобами якої Москва і сьогодні досить успішно знищує українську націю, а за рахунок її інтелектуальних сил, розбудовує свою власну російську інтелігенцію, громадську думку історичну концепцію в сучасній історичній науці[15].

У висновок нашого дослідження зауважимо, що питання голодомору та участі чи спротиву у ньому української інтелігенції, під світобаченням протистояння насиллю, ще недостатньо вивчене. Нам відомі тільки судові процеси та переслідування української інтелігенції. Однак, як засвідчують джерела, на передодні голодомору українська інтелігенція опинилася в трагічному становищі, що було предтечею голодомору[16].

Власне такий жорстокий хід обставин привів до того, що протягом 1920 – 1930 - х років стара українська інтелігенція взагалі зникла з історичної арени, як соціально - історичне явище. Частина її була знищена або внаслідок терору асимільована в нову, що відомо з літератури як "соціалістичне перевиховання буржуазної інтелігенції". Ще одна частина української інтелігенції опинилась в еміграції, а та що зосталась в Україні в рамках людиноненависницької політики радянського режиму щодо українського народу стала співучасником голодомору українського народу[17].

Така ситуація в якій опинилася українська інтелігенція і яким чином вона очолювала протистояння українського народу голодомору та насиллю до кінця не вивчена і потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел та літератури:

1. Даниленко В.М., Касьянов Г.В., Кульчицький С.В. Сталінізм на Україні в 20-30 роки.- К.1991, с.23 - 45.
2. Касьянов Г.В. Українська інтелігенція 20-30 х років - соціальний портрет та історична доля.- К.1992, с.26 - 42.
3. Даниленко В.М. Касьянов Г.В., Кульчицький С.В. Сталінізм на Україні в 20-30 роки.- К.1991, с.23 - 45.
4. Конквест Р. Жнива Скорботи. - К.1993, с.30 - 33.
5. Касьянов Г.В., Даниленко В.М. Сталінізм і українська інтелігенція. - К.1991, с.5 - 24.
6. Севастьянов А. Интеллигенция, что впереди? // Литературна газета.- 1988, 21 септєбря.
7. Центральный государственный архив народного хозяйства РФ. Ф. 4394. Оп. 1. Д.1.Л.55.
8. Конквест Р. Жнива Скорботи.- К.1993, с.60 - 73.
9. Колективізація і голод на Україні 1929-1933 роках. Збірник документів і матеріалів. Друге видання, стереотипне. - Київ "Наукова Думка" 1993, с.124 - 143.
10. Калініченко В.В. Селянське господарство України в доколгоспний період (1921-1929). - Харків 1991, с.112 - 122.
11. Колективізація і голод на Україні 1929-1933 роках. Збірник документів і матеріалів. Друге видання, стереотипне. - Київ "Наукова Думка" 1993, с.204 - 208.
12. Кульчицький С.В. Як це було. Читаючи документи створеної при конгресі США Комісії по голоду 1932 - 1933 рр. На Україні//Під прапором ленінізму. - К.1990 .№23, с.79 - 86.
13. Конквест Р. Жнива Скорботи. - К.1993, с.80 - 93.
14. Слонівський Є. Голод - специфічна форма більшовицького терору в Україні. Великий голод в Україні в 1932 - 1933 роках. Збірник свідчень, спогадів та статей виголошених та друкованих у пресі в 1983 році на відзначення 50 - ти ліття голоду в Україні в 1932 - 33 роках.- Торонто 1988, с.38 - 50.
15. Слонівський Є. Голод - специфічна форма більшовицького терору в Україні. Великий голод в Україні в 1932 - 1933 роках. Збірник свідчень, спогадів та статей виголошених та друкованих у пресі в 1983 році на відзначення 50 - ти ліття голоду в Україні в 1932 - 33 роках. - Торонто 1988, с.38 - 50.
16. Касьянов Г.В., Даниленко В.М. Сталінізм і українська інтелігенція. - Київ."Наукова Думка"- 1991, с.82 - 84.
17. Касьянов Г. Українська інтелігенція 20-30 х років - соціальний портрет та історична доля. - К.1992, с.171 - 172.

Наукове видання

Віктор Ідзьо

Українізація. Голодомор.

Видання II, 2015р.

Подано до друку 01.04.15 р. Підписано до друку 21.04.15 р.

Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний.

Умовн.друк.арк.10,25

Зам.55. Тираж 300 шт.

Видавництво «СІМІК»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цьоклера, 9а

тел. (0342) 78-91-26, 78-91-29

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру

суб'єкта видавничої справи серія ІФ №11 від

27.03.2001 року.

Віддруковано в друкарні видавництва ПП «СІМІК»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цьоклера, 9а, тел.

(0342) 78-91-29

Віктор Ідзьо

Українізація. Голодомор.